

33. szám. Auguszt. 13. 1868.

HAZÁNK

S A

KÜLFÖLD.

Szépirodalmi, ismeretterjesztő és társaséleti
KÉPES HETI KÖZLÖNY.

MEGJELENIK MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN.

SZERKESZTŐ-TULAJDONOS:
SZOKOLY VIKTOR.

KIADÓ:
EMICH GUSZTÁV.

A képeket kitünőbb művészeink rajzolják s motszi **RUSZ K.**

Előfizetési föltételek:

Pestre vagy vidékre, postai küldéssel vagy házhoz hordással,

egész évre	6 frt — kr.
félévre	3 frt — „
negyedévre	1 frt 50 „

Előfizethetni minden postahivatalnál.

Hirdetmények díja: 3 hasábos petisors egyszeri hirdetésnél 5 uj kr. Bélyegdíj külön 30 uj kr.

Az előfizetések s a hirdetményi illetékek a kiadóhivatalba (Barátok-tere 7-dik sz.)
 a köziratok pedig a lap szerkesztőségéhez (Dohány-utca 1-ső sz.) bérmentes
 levelekben intézendők.

PEST, 1868.

NYOMATOTT EMICH GUSZTÁV

M. AKAD. NYOMDÁSNÁL.

Mai számunkhoz egy negyediv melléklet van csatolva.

TARTALOM.

Cikkek : „Beniczky Lajos.“ — „Toll és kard.“ „Költmény. Berki Józseftől.“ — „A kedélyes ellenség.“ Elbeszélés a közműltből. „Abray Károlytól.“ (Vége.) — „Párisi képek.“ „Radó Beldától.“ (Folytatás.) — „A dervisekről.“ „Erdődy Beldától.“ — „A görög és római nevek eredete és használata.“ „Dr. Wierner-től.“ — „Egy hét története.“ „Vadnai Károlytól.“ — „Ve-

gyes közlemények.“ — „Irodalom.“ — „Szerkesztői üze-
netek.“ — „Ujdonságok.“

Képek : Beniczky Lajos. — A luxemburgi palota. — A törvényhozó testület palotája. — A Vendém-oszlop. — A júliusi szobor. — A Hotel de la Ville, vagyis városház. — A Chatelet-tér. (A „Párisi képek“ című cikkhez.)

Irodalom.

— (A „Budapesti szemle“) IV. és V. kettős füzeté megje-
lent érdekes és változatos tartalommal. A következők dolgo-
zatok vannak benne: „Az angol alkotmány lényegéről.“
Bagehot legújabb műve nyomán, Barsi Józseftől; „Mahomet
(második közlemény) A. L.-től; „Vázlatok a svájci köz-
köz-, különösen a népoktatás köréből“, Göncey Páltól; „Wil-
liams Roger,“ Horváth Mihálytól; „A német újabb lyra.“
Asbóth Jánostól; az irodalmi szemlében: „A párisi forradal-

mi törvényszék,“ M. F. A. L.; „A magyar fegyintézetek“
Löv Tóbiástól; „Eötvös emlékbeszédei,“ Gyulai Páltól;
Vajdady József „Horatius ódái“, B. Ezenkívül közlemények
a magyar tudományos akadémia január-márciusi üléséből.
— („Felfordult világ“) cím alatt egy 5 szakaszos drámai
költemény jelent meg, írta Szigethy Miklós. Komoly tanul-
mánynyal irt mű, mely gondolkodó förről tesz bizonyosságot

Szerkesztői üzenetek.

— *Keszthelyre*: B. D.-nek. Ezen érdekes magyar történel-
mi emlékeket már régen szeretttük volna közölni. Igen köz-
szönjük, hogy óhajásunkat elősegíteni sziveskedett.

— *Szigetódrra*: M. R.-nek. Igen sajnáljuk, de a már régen
közlött kép eredetije nincs meg.

— *Az „Akadémia alatti“* című verszetre nem fog kerülni a sor.

— *Budán*: V. F.-nak. Az életkép rajza a másik közlése
után fog megjelenni.

— *M. Solymosra*: T. G.-nak. Szépészeti értekezések közöl-
hetésére több térral kellene rendelkezünk. Az ígért másik-
nemű dolgozat — ha illusztráció is járul hozzá, — inkább
illik lapunk keretébe.

— *Deésre*: P. F.-nek. Erre mielőbb rá kerül a sor. A

másik azért később, mert a latinizmusok lefordítása időt igényel,
mivel nem mindig s nem tetszése szerint rendelkezhe-
tik a Szerkesztőség.

— *Lugosra*: Mind a cikket, mind a fényképeket köszönet-
tel vettük. Az óhajást igyekszünk teljesíteni. Pár nap múlva
magán levélünk is meg.

A kiadóhivatal üzenetei.

— *Sárköz-Ujlak*: Sz. B. Az ideai műlap még nem jelent
meg.

Ujdonságok.

* (A képviselőház aug. 7-iki ülésében) a ház
elfogadta a védrendszeri, honvédelmi s népfölke-
lési törvényjavaslatokat az eredeti szerkezet
szerint, s megajánlotta az 1868-ik évre kért
38,000-nyi unjocot. Az aug. 10-iki ülés volt az
utolsó, mért most már szept. 16-ikáig szünetel
a ház. A védrendszerre igennel 192, nemmel 83
képviselő szavazott; nem szavaztak 6-an, mind
románok; hiányzott 119. A honvédelmi törvény-
javaslatot fölállással fogadták el, s csak a szélső-
bal tagjai maradtak tilve. A népfölkeletési javas-
latnál szintén így történt. A 36,000 unjocot ille-
tlenül a balközép is ülve maradt.

* (József nádor szobrát) szeptember hóban fog-
ják leleplezni. Ekkor 6 felségök is Budapesten
lesznek, és valószínűleg megjelennek az ünnepé-
lyen. Pest városa meghívja ez alkalomra József
nádor gyermekeit, ugymint a belga királynét,
József főherceget és Erzsébet főhercegnőt, Károly
Ferdinánd főherceg nejét. Halbich müncheni tanár,
ki a szobor öntését vezérelé, azon óhajását fejez-
vén ki, hogy jelen lehessen az ünnepélyen, — a
városi hatóság e célból felajánlotta neki az uti-
költéseket.

* (Magyar pénzek) t. i. tíz és húsz krajcáros újve-
retű ezüstpénzek is vannak már forgalomban, me-
lyek csin tekintetében jóval felülmúlják az előbbi
hatásokat. A pénzek egyik oldalán 6 felsége képe

van e körirattal: „Ferenc József A. császár, Ma-
gyarország ap. királya“ s alatta a pénzverdét
jelző betűk. A másik oldalon a magyar korona e
fél körirattal: „Váltó pénz“; a korona alatt az
értéket kifejező szám (10 20 krajcár) s az évszám
babér koszorúval körítve.

* (Az írói segélyegylet) alapítói közé léptek:
gr. Lázár Kálmán, Asbóth János és Ludassi-Ganz
Mór 200—200 forinttal.

* (A budapesti honvédegyelet) Klapka tábornok
egy kérdése folytán abban állapodott meg, hogy
miután a honvédelmi kérdést az országgyűlés meg-
oldá, a folyó hó 21-ikén tartandó országos honvéde-
gyűlésen az egylet feloszlását fogja indítványozni.
Valószínűleg valamennyi egylet fel fog oszlani,
miután céljuk nincs többé. Segélyezésre nincs
pénzerejük s a ki honvéd kíván lenni, beléphet a
honvédseregbe.

* (Egy megdőböntő eset) tartja feszültségben
Szentés lakosságát. Oroszi Miklóst — a város 61-
diki képviselőjét — befogták, még pedig a leg-
súlyosabb gyanu alapján. Azzal vádolják, hogy só-
gornőjét: Dobossy Jusztina kisasszonyt, — kitől
tetemes örökséget volt várandó — orvosi közre-
működéssel meggyilkolta volna. Turkevíben, hova
gyógyíttatási ürügy alatt szállíttatá; midőn pe-
dig tetemesen rossz hírek szárnyaltak, ezek elné-
mitása végott a halottat a városba szállíttatá s ott

Negyedik évi folyam.

33. szám.

Augusztus 13-án. 1868.

Beniczky Lajos.

E nevet már egy hó óta majd mindennap emlegetik. Mindonki előtt ismeretes ama rejtélyes és megdöbbentő eset, mely Beniczky Lajos nevével van összeköttetésben. Készakarva késtünk e jeles férfiú areképe és életrajza közlésével, mert reménylettük, hogy életben van, s nem akartunk sensations életíratot adni. Ma már — fájdalom — alig van hozzá reményünk s félünk, hogy soraink a megemlékezés sorai, melyekkel ismeretlen sírja fölött egy életpálya érdemeit soroljuk elő.

Beniczky Lajos 1818-ban született Zólyom megyében, Alsó-Micsinyén.

Atyja szintén Lajos volt, a megye egyik legnépszerűbb fia, ki a pozsonyi országgyűléseken is képviselte Zólyom megyét; anyját Puchner Ágnesnek hívják, ki most már 90 éves, s a legtisztelőre méltóbb matronának egyike. Beniczky Lajos Beszterecén kezdé

tanulmányait, majd a selmeci bányászakademián folytatta. 22 éves volt, midőn megkezdé nyilvános pályáját, mint Zólyom megye tiszteletbeli aljegyzője, nem sokára pedig mint aljegyző, míg

végre 1840-ben másodalispán lett. 1843-ban azonban félrevonult, mire legmélyebb ok azon bánat volt, melyet ifju, szép jegyese halála folytán érzett. — Nem is találkoztunk vele a nyilvános pályán 1848-ig.

Ekkor kezdődött életének tett-dús korszaka.

A felső megyéket lakói felvették igazgatva s az ismeretes Hurbán mind nagyobb mérvben szítá az izgalmat esábitó ígéretekkel, melyek esakis olya-

nok voltak, minőket köznép hihet el, azokat is csak oly időkben, mint az 1848-diki volt. E megyébe Beniczkyt nevezte ki a magyar kormány teljhatalmu királyi biztosúl. Beniczky fényes si-

Beniczky Lajos.

kerrel küzdött az izgalmak ellen, erélyességével ugy, mint kardjával.

Szabad csapatokat alakított, s ezekkel portyázva, sokszor megtámadta Hurbán csapatait és szétverte. Hurbánt az akkori bécsi kormány is segítette s Beniczky portyázó csapatainak nem egyszer volt baja rendes katonaságokkal is, de itt is sikert aratott. Budetinnél 1848 december 4. egész sereggel volt csatája és dicsőségesen szétverte, Hurbánt pedig csapataival együtt kiűzte az országból a jablonkai szoroson át.

Beniczky a bányavárosok körül volt csapatával, mely több zászlóaljából állt. Majd e szabad-csapatok parancsnokául, majd meg sikeres támadásai után — ezredessé neveztetett ki. A losonci híres fegyvertény után pedig az első és másodosztályú érdemkeresztet is megnyerte.

Losonci győzelme képezi életének egyik leg-eseményét.

Windischgrätz herceg már védelmi harcot folytatott a győztes magyar hadsereg ellen, s a felső megyékben vonta meg magát. Attól tartván azonban, hogy a magyarok Gömör és Nógrádon keresztül körül foghatják, Almásy osztrák ezredest Besztercéről Losoncra küldte több mint ezer emberrel és 4 ágyuval; valamint Lagicssek ezredest is, kinek csapatával 2000 ember s 7 ágyú volt Losoncnál. Beniczky épen Kassa tájékaról jött, hol a tót felkelőket verte szét, s fáradtan érkezett Rimaszombatba, midőn halotta, hogy Losoncnál tekintélyes osztrák haderő áll. Azonnal ellenök ment, s bár a távaszi eszések miatt (március vége felé volt) az utak rozsak voltak, semmi fáradságot sem kímélve, nappali s éjjeli menetben gyorsan nyomult előre, s Losoncon még mitsem tudtak megérkeztéről, midőn kora reggel, s alig 500 főnyi csapatával elszánt és vakmerő rohamot intézett az osztrákok ellen, kiknek a város alól befutó előőrsök vitték meg Beniczky megérkeztenek hírét. Nehéz, de dicsőteljes csata volt, s teljes diadallal végződött, és Almásy rémült futással hagyta el Losoncot, keserves hadi tudósítást írván Windischgrätznek, hogy legalább is 6000 főnyi sereg támadta meg. Csak később tudta meg, hogy Beniczky 500 emberrel verte így el. Az osztrák részről 7 tisz, 206 ember, 56 ló, egy zászló s a pénztár

veszett oda, nem is számítva a hadászati lag fontos helyet, melyet el kellett hagyniok.

Jelentékeny Eperjesnél kivított győzelme is (1848. apr. 6.) midőn a 2000-nyi fanatizált tót csapattól szabadítá föl a várost.

A szabadságharc után Haynau vérbirósága hálálra ítélte Beniczkyt; ez ítélet azonban 20 évi várfogságra lön változtatva. Tehát Pestről Komáromba vitték, innen 1852-ben Kufsteinba, hol egy magányos börtönben tölté fogságát, mely oly szigorú volt, hogy az első két évben még az olvasmányokat is eltiltották tőle. 1857-ben szabadult ki, a trónörökös születése alkalmából adott amnestia folytán.

Minden nyilvánosságtól elvonulva tölté idejét, s közbe-közbe cikkeket irt külföldi lapokba.

1860. végén változván a politikai viszonyok, Beniczky is elhagyta magányát, s az 1861-iki országgyűlésen mint Zólyom megye egyik kerületének képviselőjét találjuk a határozati párt férfiai közt.

1864-ben Almásy Pállal és társaival együtt elfogták, s a katonai törvényszék 20 évi fogságra ítélte. Miért itélték el 5t és a többiiket is, ezt még mindig homály fedi. Nem sokára azonban kegyelem útján visszanyerte szabadságát s azóta a honvédegynek szentelé tevékenységét.

A honvédegylet elnökévé választá, a központi országos honvédségélyző egylet pedig alelnökévé.

Beniczky a magány életben egyike a leg-szeretetre méltóbb embereknek. Ismerősei tisztelték, barátai becsülték és szerették. Szilárd jellemű hazafi volt minden körülmény között.

Mindenkit megdöböntett a hír, mely Beniczky rejtélyes eltűntét tudatta. Julius 17-én láták utójára, s azóta nyomtalanul eltűnt. Az eltűnésével összeköttetésben levő körülmények a legborzasztóbbat gyaníttatják s a legszorgosabb kutatások sem tudtak földeríteni még eddig semmit.

Olvasóink ismerik a hírlapokból a részleteket. Minden arra mutat, hogy magánbosszu áldozata lett. Kik Beniczkyt és viszonyait ismerik, nem is sejtethik, mi adhatott okot e rejtélyes események előidézésére.

Toll és kard. *)

Toll: Helyet, helyet, hatalmas úr!

A nagy világnak színpadán,
Megegyezék Apolló s Hadúr
A föld, e fürge kis tanyán,
És ott elől leendek én,
Vivni a nagy küzdelmeket,
A tudomány szent érdekein;
Ármány, erő és bűn felett
Megalkotom örökre majd
Ez új hazát: szellemvilág. — —
Az eszme küzd és győzni fog . . .
Zászlóm alá te új világ!

Kard: E föld enyém; és az marad;
Akárki légy, hordd el magad;
Keress magadnak új hazát,
S vivj érte majd véres esatát,
Mint egykoron, hogy vívtam én . . .
Értsd meg tehát: e föld enyém!

Toll: Küzdjünk; ha kell, nem engedem;
Adjon jogot a győzelem . . .

Kard: Az én nevem csak négy betű,
Mégis nagy és világhírű;
Halljad tehát: ha küzdni vágsz:
Kard a nevem! Most jól vigyázz! . .

Toll: Ah! ön hatalmas úr nagyon;
Tengeren úgy mint szárazon
Vívja a nagy győzelmeket,
Ha más nem: a szelek felett.
A lélek, e gyors léghajó,
Ott köt ki, hol lakása jó;
Kardot azért tartunk ma már,
Miért körmöt a sas-madar,
Vagy legfőlebb diszjel gyanánt,
S ember helyett vágunk dohánnyt . . .
Az új koré a tudomány,
Boldog, ki küzd e szent esatán! . .

Kard: Oh én szegény jó kard, tehát
Elég, ha e boldog hazát
Szerzém nehéz, s véres esatán,
S megvédtem annyi vész után;
Most a tollnak adjak helyet
S helylyel együtt tán érdemet? . . .

Toll: A tudomány ma már az úr,
Eszmével küzd ő esatát,
Idő s enyészeten kívül
Betölt, bejár minden hazát;
„Bölcsesség,“ e nagy jelszavát
Megértini és követni kell,
E népet és e szent hazát
Jólét hegyére vinni fel,
Oly sok nehéz küzdés után . . .

Kard: Ahhoz kevés a tudomány!

Toll: Miért? . . hisz él Róma, Hellász,
A mig Horác és Iliász;
S ha angol és skót már nem él,
Shakespeare úgy is ír és beszél;
S mi egy Petőfi, egy Arany? . . .

Kard: Ketten együtt! — mi én magam?
A hatalmas van én velem;
Ők papíron, én életen
Uralkodom.

Toll: Uram! ön elfeledte tán,
Hogy ma az élet: tudomány . . .
Szólon, a böles, még most is él
S a nagy Demoszthenész beszél;
Hol van Nagy Sándor kardja már?
És mit csinál Attila; Caesar?
A nagy Napoleon halott,
Átkot, áldást együtt hagyott.
A kard idővel lánc lehet,
A toll bir csak egy életet,
De ez örökre ép marad.
— Hatalmas ur, védjed magad!

Kard: Tyrteuszról a hír beszél
S Osszián sem másképen él,
S ártott-e úgy török tatár,
Mint Loyola, a hitbuvár? . . .
S hajh Martinuzzi vérről írt,
Hiába forgatott papírt;
A tudomány, e tölgy alatt,
Átok és könyhányszor fakadt;
S a szívnek, óh, vészorgokat
Még most is az ész osztogat!

Toll: „Hatalom“ a kard jelszava,
Attila mondta ezt maga;
A toll elismerés, e pénzre vár,
Tetteinek ez a becésár;
Azért ez úr a kard felett,
Igy rendel a végezet.

Kard: Attila, Árpád és Hunyad,
Kiátkoz és óh megtagad;
Árpád kezében egy hazát
Lajosnak, ki két koronát
S a két Hunyadnak oldalán
Véres, nehéz küzdő esatán,
Hírt és babért szereztem én! . .
Hadúr! Hadúr! mivé levék!
Azért valék erős tehát?
Elő, elő, szent jelszavát
A kard, ez őh harkirálynak! . . .
Boldogok, kik ide állnak . . .
Halljad tehát te új világ:
Szent szabadság! szent szabadság!

*) Olvasóink szíves figyelmét fülhívjuk e költői párbeszédre, mely nem üres szóvirágokat, vadonat új képeket, csengő-bongó rímeket hajhász, hanem magvas eszméjénél fogva küti le az érdekeltséget. (Szerk.)

Toll: Nem engedem, nem engedem,
Hisz ez volt és ez lesz nekem
A jelszavam . . . . .
Ma már a szabadság maga,
Eszméknék a szent jelszava.

Kard: Jól van tehát, ez így marad.
De büszke úr, védjed magad;
Ha majd az ügy esatára kél,
Karddal a kis toll, hogy beszél:
Zsarnok önkény ellen ki véd?
Vagy óh, talán te azt hívéd,
Hogy itt örökre béke lesz? . . . .
Oh, a reménynek vége lesz;
Mihelyst a csalódás beáll,
Karddal a kard majd szembe száll.

Toll: Igaz . . . . Ime halljad tehát:
Legyünk mi együtt jóbarát;
A nagy világon én fennem
A szabadságot hirdetem.

Az ész le-z a biztos vezér,
S így a világ majd célhoz ér!

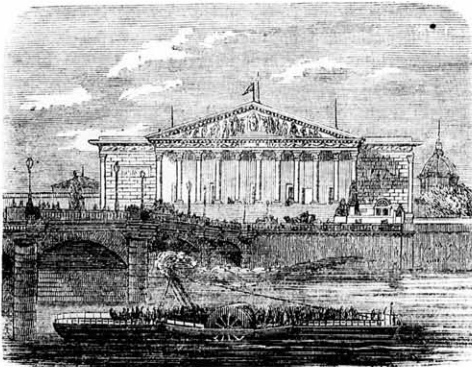
Kard: Én meg híven védelmezem,
Szárason úgy mint tengeren.
Láncokban oly gazdag e kor!
Szív és az ész ha egybeforr,
Bizton miénk a győzelem.

Toll: Testvérül hát megnyerhetem?

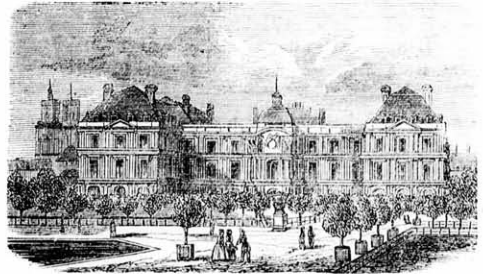
Kard: Igen . . . De egy van hátra még
E hősi nép, mely küzd már rég!
A szabadság-zászló alatt,
Legyen boldog, legyen szabad!

Toll: A munka és a tett miénk,
Hiszem, hogy megsegít az ég!

Berki József

A luxemburgi palota.

A törvényhozó testület palotája.

(A „Párisi képek“ c. cikkhez. Szövege az 519. lapon.)

A kedélyes ellenség.

(Elbeszélés a közelmúltból.)

(Vége.)

A fővezér, a tiszt urak s a katonaság egész éjjel mulattak; az ellenség bizonyosan még most is fut, bizony kényelmetlen utja lehet a havasok között! hogy törtetnek most a térden felül álló hóban, éhezve, szomjuhozva, félig megfagyva.

A hajnal még együtt találta a vigadókat.

— Az arcok pirosak, a felek nehezek voltak a mámortól.

— Mi az? mintha allarmot vernének.

— Legyenek nyugton uraim, magyarázá egy kapitány kissé akadozó nyelvvöl, odakivül tagreweil d bolnak a katonaságnak.

Hanem ennek a tagreweilnak olyan sajtátságosan vibráló sebes hangja van most.

— Az az ostoba dobos bizonyosan teloitta magát; vagy 22 becsületes pálea majd kijózanítja a gazembert.

E pillanatban fölynyilott a terem ajtaja, s a piros arcú vendégek közé egy nagyon is sápadt vasas tiszt lépett.

— Servus Max! gut Morgen! Grüzsch dich Gott Max!! hát felváltottak? ideje is volt, jer hát, ülj ide közénk és igyál velünk.

Hanem az illetőnek éppen semmi kedve nem

volt a különben máskor oly örömmel vett meghívást elfogadni, a fővezérhez sietett, s üdvözlés után röviden jelenté, hogy itt az ellenség.

— Mit, ellenség? minő, miféle ellenség? tudakolák a szász atyafiak, kezdvén ezen szónak hallatára mindnyájan nagyon is józanodni.

— Ön valószínűleg téved, lehetetlen hogy ők vissza mertek volna jönni.

— Elleneink egészen ellenkező oldalról, Kiskapus felől érkeznek, folytatá ez tudósítását, előőrseink veszteséggel lönek kénytelenek visszavonulni.

— Fegyverre uraim! kiálta a fiatal vezér, sietve övezvén fel kardját.

ellenük nyomúlt erős muszka hadtest által teljesen bekerítetteti s elfogatni nem akarták magukat.

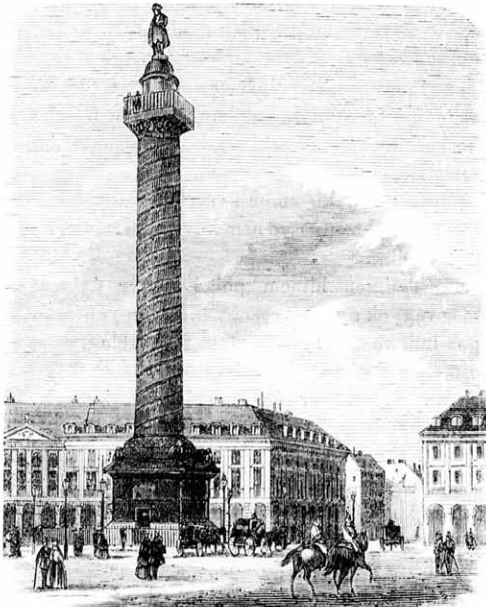
Zsurmay és Percei őrnagyok beláták kényes helyzetüket, melyen egyedül csak a győzelem segíthet.

— Vezesd huszáraidat attakra, szólt Zsurmay vitéz bajtársához Perceihez, majd én a szuronyokat fogom használni.

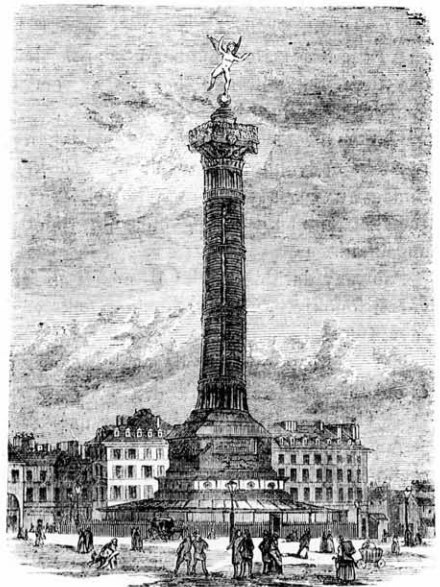
Következő pillanatban minden oldalról elszánt bátorsággal törték elő a honvédek és huszárok.

„Éljen a haza!” kiáltásaik az egész városban visszhangozva hallatszottak.

Rövid küzdelem után a császári seregek sorai megtörve, szétszórva futottak, rendetlenül, kereszt-

A Vendém-oszlop.

A Julisi szobor.

(A „Párisi képek” című cikkhez. Szövege az 519. lapon.)

E pillanatban a város előtt felállított védőrség ágyúzása hallatszott, az ablakokat megszakítottó dörgés mintegy nagyobb súlyt adva az őrnagy úr szavainak.

Néhány perc múlva az egész vitéz hadsereg kívül állott, fogadni a lakomára hivatlan vendégeket.

A szász atyafiak rémülten futottak szét, igyekezve mindent ismét jól elrejtetni a barbar magyarok előtt.

Oda kívül dörgöttek az ágyúk, ropogtak az apró fegyverek, hallatszott a csatakiáltás.

A magyar seregnek okvetlenül keresztül kello vágnia magát az ellenség, ha csak a Szobenből

tül az őket győzhetlennek hitt s megjelenésükre örömmünnepet üllő városban.

Midőn a magyar hadsereg utánok bevonúlt, egyes házakon még ott pislogott egy-egy mécs, haldokló lángja hirdetvén a város barátjainak meghalt dícsőségét.

No ennél ugyan alkalmatlanabb időben soha nem érkezhettek volna; minő arccal álljanak most elibök fogadásukra.

S a mi a legnagyobb bosszuságára szolgált az ildomos polgármester úrnak, azon körülmény volt, hogy a nagy érdemű tanács egyetlen tagját sem tudta előkeríteni a diadalmas ellen üdvözlésére.

Legjobb lesz bevárni parancsait, gondolá magában, s kétely, aggály, szorongó érzelmei között várakozott halálos elleneire.

A magyar vezérek mosolyogtak a kivilágítás láttára, melyről jól tudták, hogy nem az ő tiszteletükre történt, egyébiránt éppen jókor érkeztek a nem nekik készített gazdag villásreggelire.

A városházánál, hova Zsurmay és Pereci szállottak, még ott találták a terített s étellel gazdagon megrakott asztalt, mi kifaradt és kiéhezett vitézeinknek éppen nem megvetendő jutalom volt a győzelemért.

— Éljenek az érdemes szász atyafiak, kik benniünketily vendégszeretettel fogadnak! köszöngettek a tisztek vidám poharazás közben.

Miután a lakoma véget ért, s kissé ki is pihenték magukat, Zsurmay a polgármestert hívatta.

Az illető alázatos bünbánó képpel jelent meg, egyetlen okos szót, egyetlen hangot sem tudván mentségére felhozni.

Circumspectus elődei talán a tatárkán élé sem mentek nagyobb félelemmel, mint ő kegyelme a magyar vezér elé; reszketett egész testében, remegett, mint kit a láz gyötör, alig tudott lábain megállani.

Zsurmay darabig szótlánul nézett az érdemes városi főnökre, gyönyörködve ennek végzetlen zavarán.

— Méltóztatott excellenciád velem parancsolni?

— Csak kérttem polgármester úr!

A polgármester kezdett bátorodni e nem várt szelid hangra, hisz ez nem oly rettenetes emberfaló, mint a minőnek ő előre elképzelte.

— Kötelességemnek ismertem volna különben is alázatos tiszteletem tenni, és éppen a tanácsot hívattam össze, hogy mindnyájan megjelenjünk excellenciád előtt, hódoló tiszteletünket bemutatni.

— Hanem véletlenül a tanács tagjai mindnyájan betegek, nemde?

Az interpellált elért a gúnyos hangot.

— Mi békés szellemű emberek, hamar elvesztjük fejünket az ily zivataros időben . . . a harci láрма, a véres csata, egészen kiforgat önmagunkból, megfoszt még józan eszünktől is.

— Hagyja el uram a mentegőzéseket, essünk át az egészen röviden és katonásan. Önök, mint látom, tegnap kivilágították városukat.

— I . . . igenis, hebegé zavarodottan a kérdezett . . . miután lehetetlen volt eltagadni.

— Jó, mennyibe került önöknek a kivilágítás!

A polgármester úr gondolkozott, ez bizonyára

azt ohajtja, hogy ma már a magyarok részére tegyék meg ezt a tiszteletet.

Elkezdé hosszas és bőbeszédű előadni, hogy mily mostoha idők ezek, hogy városuk majd egyik, majd másik átvonuló seregtől zaklattatik, hogy a polgárság vagyonából ki van élve, pénzéből ki van fosztva, hogy alig tudják már nyomorú életüket is fentartani, hogy e megparancsolt tisztelegés is mily sokba került, legalább 2000 forintba.

Jó magasra fölszámította a költséget, nehogy a parancsnok úrnak kedve jöjjön a magyar sereg tiszteletére is hasonlót kívánni ezektől a szegény polgároktól.

Zsurmay mosolyogva nézte, mint kinlódik vendége.

— Kétezer forint, kiálta föl, és még a sok utánjárás!

— Igenis, siet a polgármester úr beszédét kiigérszíteni, a tanácsnak valóban roppant fáradságába került, hogy a szükséges eszközöket beszerzhesse.

Ha van egy kis emberi érzelem vagy lovagiaság benne, bizonyosan nem követel hasonló fáradságot tőlük.

— Teljesen hiszem polgármester úr szavait, meg vagyok győződve, hogy ez csakugyan fáradságos munka volt; no, folytatá jóakarólag, én megkímélem a várost e fáradságtól.

A polgármester úr hosszú arca kezdett kigömbölyödni.

— Nekem nem kell a kivilágítás.

A polgármester úr örömben uszott.

— Hanem, végzé kedélyesen, minthogy katonáim fizetésére pénzre van szükségem, csak a 2000 forint.

— Lehetlen uram! szörnyűkődék a rettenetesen lehangolt férfú, honnan vennék mi ennyi kincset.

— Az az ön gondja, polgármester úr, ha pár óra alatt itt nem lesz a pénz, katonáim fogják azt az érdemes polgár szekerényéből kikeresni. A viszontlágig . . . el ne feledkezzék, pár óra múlva várom a pénzt.

A határidő még nem telt el, midőn a pénz ott volt az őrnagy úr asztalán, mind teljes értékű ezüst huszasokban, apró csomagokban lepecsételve.

A magyar vezér kiosztatá az egész összegot katonái között, s mintán serege kissé kipihente magát, még az nap folytatá útját Maros-Vásárhely felé.

Nem tudjuk, minő jó kívánatok kísérték a távozókat, hanem azt igen is tudjuk, hogy midőn har-

madnapra b. Heydte a városba vissza akart térni, a szász atyafiak követséget küldtek elibe, alázatosan esedezvén, hogy ha városukat még akarja szállani, annyi erőt hozzon, a mennyivel azt meg

is tarthatja, mert minden napra nincsen 2000 forintjok.

Ilyen a magyar: csatában vitéz, hős, azonkívül udvarias, kedélyes, még ellenségei irányában is!

Abray Károly.

P á r i s i k é p e k

II.

(Páris nevezetes építményei. Magyar viselet Párisban. Ambassadeur d' Hongrie.)

(Folytatás.)

A concordia-tér alsó végén, a pont des Arts-nál forrnak össze a Tuileriák a Louvre-ról, mely Páris sok mindenféle muzeuma közt a legnagyobb. Képtára csupa Olaszországból elhozott kincsekkel van tele: Rafael, Tizián, Murillo, Correggio, Leonardo da Vinci eredeti festményei, melyeknek csak másolatait küldék vissza a franciák a veszteségét soha nem pótolható Itáliának. Mindannyi forrás ez itt, melyből merítenie kell a festészeknek. Tele vannak a termek a másolók rajzával, kiknek két harmada nő. Mily kiszzerű München e remekekhez képest. De a szegény művész kénytelen ezzel beérni s lelke röptét nem követheti a test a Louvre-ig, a rozsló fizető múzsa üres tárcájával.

A földszinti Louvre-ban az őskori szobrászat s keleti régiségek gazdag halmaza van. Nem kevésbé érdekesek a historiai emlékek termei, s a sok emlék közt I. Napoleon közmondásos szürke kabátja, kalapja, diszöltényei, fegyverei s tábori fekhelye, Nagy Károly és XVI-ik Lajos koronája Stuart Mária s Medicis Katalin imakönyve, Medicis Mária sokat látott tükre, Mária Antoinette piény elszagattott cipője, sz. Lajos zsoltárkönyve, Dagobert király vasszéke, stb.

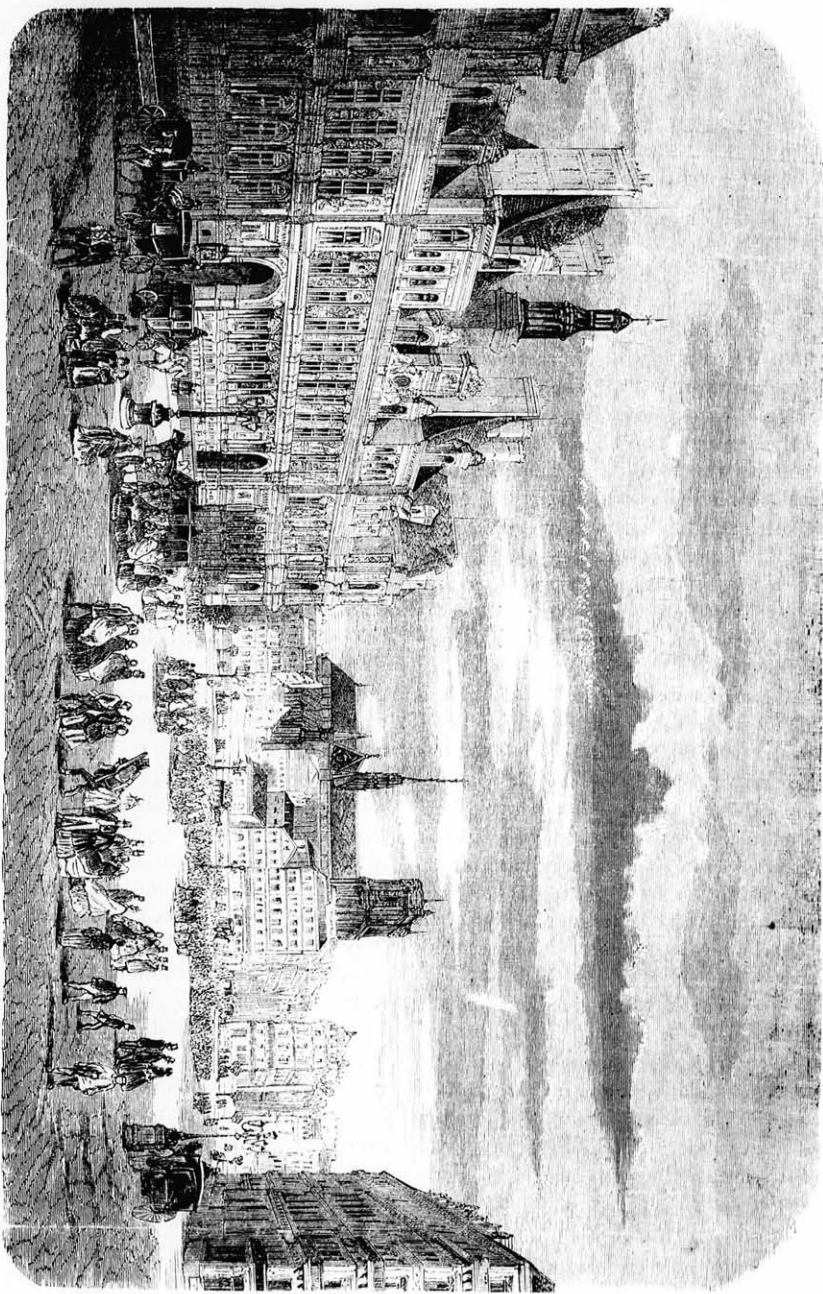
Híres paloták: a palais du Luxembourg, nagy trónteremmel s a senatus ülés-termével, muzeuma tele történelmi nevezetességekkel; a palais du corps législatif, a törvényhozó testület palotája; az 1855 ki világkiállításra épült palota (palais de industrie); a hotel de ville (a városház) renaissance stylnben építve, egyike Páris leggyönyörűbb épületeinek; s azon nagyszerű épület, melyről mindenki hallott, ki Párisról valamit tud: a palais royal.

Ki győzné felsorolni azt a sok más palotát, nagybecsű muzeumokat s gyűjteményeket, templomokat, egyetemi s tudományos épületeket (köztük az ódon Sorbonne), könyvtárakat, akadémiákat, híres gyárakat (mint a világhírű ma-

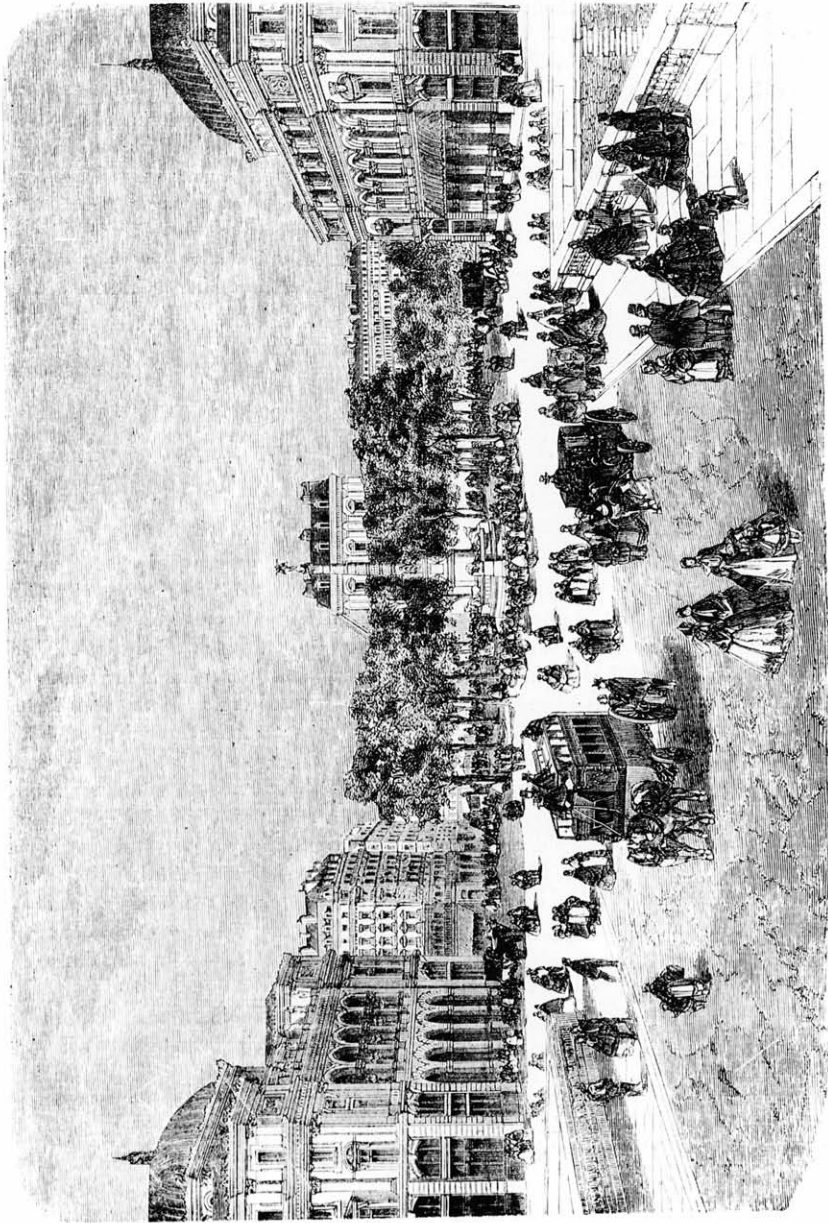
nufacture des gobelins), gyönyörű fogadókat (mint a grand-hotel 700 szobával, 70 teremmel, távirtda szerkezettel stb.), a sok színházi, kávéházi s egyéb vig és komoly célokra emelt épületeket.

Két magas emlékoszlopa van Párisnak, a 135 láb magas Colonne-Vendôme, melyet Napoleon állíttatott, bronzlapjait osztrák ágyukból öntetve; most Napoleon császár alakja áll rajta. A második a júliusi szobor a Bastille-téren az 1830. júliusi forradalom áldozatainak emlékeül.

Meggondoltuk társammal e felsorolt nevezetességeket megtekinteni s „világot látni,“ zsebünkben egy vezető könyvvel, kezünkben pedig a delejtível: Páris utcái térképével. Csupa hazafiasságból le nem vetettük nemzeti öltönyünket, hadd lássanak a párisiak minél több magyar embert s szokjanak hozzá, Magyarországot is birodalomnak tekinteni. Csak úgy örült szívünk, a midőn mögöttünk egy egy suttagó „joli“ szó hallatszott a legkedvezőbb bírálatul viseletünkre. A francia leghízelgőbb szava az egyénre: charmant, s a tárgyra: joli. Hanem nagyon elszomorodtunk, a mit ilyeket is kelle hallanunk még műveltebbektől is: „C'est un Polonoise.“ „Non, c'est un Espagnol.“ (Egy lengyel az! — Nem, hanem spanyol!) Azt tudják, hogy szép ruha, de azt nem, hogy magyar. A lengyelek és spanyoloktól nem tudnak megkülönböztetni bennünket. Hát még midőn hallottuk: „Ce sont des Allemands“ (németek!) felfortt vérünk s türelmetlenül oda szóltunk: Még nem! Nem kevésbé esett rozsló egy akadémiakustól azt a kérdést hallani, vajjon a magyarok s németek egy nyelvet beszélnek-e? Kettő jutott eszünkbe ekkor: a közügyei politika s az, hogy a mai önző világban nagyon naiv politikus, ki külföldi segélyre számít. Nem segített, midőn vár-tuk s nem segítne ezután sem a francia, miként veszni hagyá a derék lengyel nemzet dicső fiait. Hírből hallja, hogy vannak magyarok, de hol és kik ők? azt nem tudja, nem-e töredéke csak a nagy német a nemzetnek; nem idiotismusa-e a

A Hotel de la ville, vagyis városház. (A „Párisi képek” című cikkhez az 319. lapon.)

A Châtelet-tér. (A „Párisi képek“ című cikkhez, a 519. lapon.)

magyar nyelv a németnek, vagy variatiója, mint a provençei a párisinak? mindezek felől nincs tisztában.

Csillám kell a franciának s mozgás; a mely nemzet alszik, vagy kezei kötvék, hogy nem mozoghat, arról ő tudomást nem vesz. Volna csak párisi magyar követség (ambassadeur d'Hongrie, mily szépen hangzik!) s minden párisi tudná, hogy léteünk s kik vagyunk és ily forma beszédet hallanánk majd:

— Kié ez a szép équipage?

— A magyar ambassadeur.

— Nézd csak azt a szép hussárd-t ott a bakon.

— A németnek nincs ilyene.

— Tudod-e, hány mértföldnyire van Magyarország fővárosa?

— Post? Ugy körülbelül 250 mértföld.

— Mikor vannak a követség soireo-i?

— Kedden.

— De a szobáját csak nem ismered?

— Micsoda, hisz a Monsieur Ambassadeur de Hongriesvel magával is beszéltem már.

— Hisz azt s em tudod, hol lakik?

— Nem-e? Ép a palotája előtt adtam neki tüzet a boulevard des Hongrois-n, (in spe.)

Hogy is ne gondolná a francia németnek a magyart, midőn nincs képviselőnk a külföldön, vagy felfogja-e venni az ambassadeur de Autriche a „d'Hongrie“-t is címébe? A sokszor hangsúlyzott dualismus alapján szépen megférnének együtt. Mily hálás tárgy volna ez valamely országgyűlési képviselőnek interpellatióra.

(Folytatása következik.)

Radó Béla.

A dervisekről.

III.

A bektasi vagy szabadkőmives dervisek.

Konstantinápoly, jul. végén.

Mind vallási, mind pedig politikai tekintetben érdekes dervis-renddel kell megismertetnem olvasóimat, hogy így az iszlám-világban szereplő három nevezetesebb szerzetről tájékozva legyen.

E rendet Hadzsi Bektas Koraszani alapította, ki szent élete miatt „veli“ (szent) előnevet nyert. Koraszánból jött Kisázsziába, s itt sokáig élt Orkán khán udvarában, s a legnagyobb tiszteletben részesült. A nevezett khán Bektáshoz ment egy napon, s kérte őt, hogy áldaná meg a vele jött katonát, ki képviselője azon új seregnek, melyet ő szervezett. Bektás a saját rendjén levő dervisek által viselt főveget tett a katonára fejére s kiterjesztvén kezeit, így szólott: „*Jeni cseri* legyen neve azon katonaságnak, melyet szerveztél; alkata legyen szép, deli; fegyvere rémületes, acéla sujtó; legyen győző minden csatában s térjen vissza győzelemmel.“

Hadzsi Bektas meghalt 759 (1357)-dik évben; tetemei az Angora melletti Bektaskői nevű faluban nyugszanak, hol tiszteletére emlékül gyönyörű mecset emelkedik.

Az általa alapított dervis-rend pedig kiváló tiszteletben részesült; többen a jancsárok közül dervisekké lettek, míg később majd minden jancsár egyszersmind bektasi dervis is volt; pap és katoná egy személyben, mint a maltai vitézek. Innen azon fanatismus és vakmerő dac, mely

a jancsárnak fűjellemonása, s mely hatalmuk növekedtével a trónt is megingatá s az uralkodók sorsa felett határozott. A dervisek ez alatt oly annyira összefüggtek a jancsárokkal, hogy ezeknek szabados nézeteik a dervisek között is érvényre emelkedtek. Politikai ellenzéteiket a vallási térre is átruházták, s mivel a többi rend már is gyanús szemmel nézte a bektasiakat a jancsárokkal való szereplésük miatt, kik már feket nem ismertek: dac és ellenkezés jellemüket úgy kidomborította, hogy a jancsárok eltörlésekor (1826-ban) a bektasiak már mint kikiáltott atheisták voltak ismeretesek, s ma már az igazhívót, midőn a „Bektasi“ nevet hallja, olyan érzet szállja meg, mint a jámbor keresztényt a „Voltaire“ név halatára.

II. Mahmud khán megsemmisítvén a jancsárok odzsákjait (csapatáit), a bektasi derviseknek is, mint eretnekeknek, s a jancsárokkal való viszonyok miatt, el kelle hagyniok Stambult; kik ezentul a tilalom dacára még szorosabb láncot fűztek maguk között — s titkos színezetet vettek magukra. Egysültek a szabad kőmivesféle intézményű Melajuni dervisekkel és képezik azon kasztot, mely nálunk szabadkőmivesnek nevezetik; neve törökül *fermaszon* (magok közti: szerbesz karindasz), melynek jelentése annyi, mint atheista. Mondják, hogy nem hiszik Mohamed látnoki küldetését, bort isznak stb. stb. s csak

külszínből teszik vallási szertartásait, hogy ez alá rejtseik politikai színezetüket. Annyi bizonyos, hogy a török szabad kömivesek „Bektasi testvérek“ név alatt egyesültek, s mindnyájan a haladás emberei s az új török párt hívai, kik a jeruzsálemi nagy páholy alatt állanak. Egy barátom nyilatkozata, ki maga is szabadkőmives, tájékoztat adhat nézeteikről. „Bort iszom (ez a legelső érdem) mondja; dzsámikba (mecsetekbe) nem járok; gyűlölöm a papokat; ha padisáh volnék, a mecsetekből színházakat, egyetemeket, akadémiát és kórházakat csináltatnék.“ Ha most megint születnék egy erélyes Mahmud s lerázní akar-ná nyakáról a nyugzó papi hatalmat, úgy azt a „Bektasik“ által tökéletesen elérhetné.

A bektasi dervisek, eltekintve a szervezet belső lényegétől, Alitól származtatják eredetüket. Vallási szertartásaiak sommi sajátos jelleggel nem bírnak. Öltözetük főbb részei a többiekétől nem sokban különbözik: viselik a haidirit, khirkát (köpenyt), tajbendot (övet), s kamberich nevű madzgot viselnek övük alatt, melyhez egy tojásdad vagy köralaku, többnyire kristály kő van kötve, melynek neve nodzef; követ hordanak nyakukon is (teszlimtas), melynek hét he-

gye van, jelképezvén a hét eget, hét földet, hét tengert és hét égijelt, melyeket az isten terem-tett; fülükben is hordanak egy követ (mengus-tas), s ezek ismertető jelei a Bektasinak. Mi is ismerünk otthon egy szabadkőmives nagymes-tert, kinek ilyen kövei vannak, ki azokat állítólag Ismail basától kapta, s mint mondja, ezeket felillesztve, bejárhatja Törökországot egy para nélkül. Ám kísértse meg. Pesten a magyarok bizonynyal meg nem siratják távozását. — Titkos jeleik és beszédeik terdzsana név alatt ismeretesek.

A növendék felavatása hosszadalmas furcsaságokkal és sok ákom-bákokkal megy végbe, épen mint a szabadkőmiveseknél.

A Bektasi dervisek egy része koldulásból él, keszculjokat (kolduló eszéje) rázva. „Seid-allah“ (valamit az isten szeretetéért) felkiáltással kopogtatnak be alamizsnáért. Mások a koldulást megvetik és kézimunkából élnek.

Stambul bazárjaiban nagy számban láthatók, a mint kanalakat, fehér és csikos márványból csillag és más alaku köveket esztergálnak s a dervisek számára keszculokat, vakaródzó és pediculázó lapátkákat készítenek.

Erődy Béla.

A görög és római nevek eredete és használata.

A görögöknél tulajdonképen sem nemzetség, sem családnév nem volt. A gyermekeknek adandó név a szülők tetszésétől függött, kik azt közös tanácskozás után döntötték el. Így beszéli Strep-siadés Aristophanesnél, hogy sokáig versengett nejével, mi neve legyen gyermeküknek. Ő nagyapjáról Phidonidesnek akarta nevezni, anyja pedig a „hippos“ ló, szót kívánta minden áron belehozni, végre mind a ketten abban állapodtak meg, legyen hát Phidippides.

A névadás születés után 7—10 nappal történt s napja családi ünnep volt, midőn a behívott barátokat megvendégelték; s ezt részben azért tették, hogy a gyermek nevének tanúi legyenek, ha idővel valami kétely támadna iránta. A gyermekek rendszeren oly ősök neveit nyerték, kik különösen kitüntették magukat. Így nevezte el Lysimachus a maga apjáról fiát Aristidesnek és Melesias Thucidydesnek, így szállottak át Pyrrhus, Pphilippus, Ptolemaeus stb. nevei számos utódaikra. Az ily névadás indoka vagy hiúság, vagy pedig azon szándok lehetett, hogy a gyermeket már nevével nagy tettekre sorkontsák. A természetes

gyermekeket nagyapjukról is szokták nevezni; p. o. Aristoteles, ágyasa Herpyllistől született fiának Nicomachus nevet adott. Néha a fűt egyenősen apjáról nevezték el, mint p. o. a híres Miltiades és Perikles fiai, s ilyenkor megkülönböztetés végett az „öregebb“ és „ifjabb“ kifejezést használták. Sokszor a névadás bizonyos különösebb körülményektől — melyek alatt a gyermek született — vagy testalkat- és egyéb tulajdonságoktól függött és épen ezen okokból a gyermekek nevét meg is változtatták. Odysseus nevét onnét kapta, mert nagyapja, Antolyeus, tartózkodási helyével elégedetlen volt; Oedipus pedig, mert dagadt lábai valának. Achilles fiát először haja vörös színéről Pyrrhusnak hívták, utóbb Neoptolemusnak, mert mint ifjú, részt vett a trójai háborúban; Hektor fiának, Skamandusnak először Astyana volt a neve, mert apja a város védelmezője volt. Plato születése alkalmával nagyapja Aristoteles nevét kapta; széles vállaiért azonban az argosi gymnasta Aristo, Plato nevet ruházott rá.

Igy változtatta át Aristoteles tanítványa Tyr-tamus nevét Theophrastusra — istenileg beszélő

— helyes szólásáért. Lykon bölcsész neve elé egy „g” betűt tettek s lett belőle Glykon, hogy kellemes ékes szólását már neve is magán hor- dozza.

Barthelemy a görög nevek két osztályát veszi föl: egyszerűt és összetettet. Az első bizonyos emberek és állatok közt föltalálni gondolt hasonlatosságból eredtek, p. o. Leon (oroszlán), Lykos (farkas), Moschos (borjú), Korax (holló), Alektryon (kakas), stb., mások az arc vagy hajnak színétől látszanak kölcsönözteknek, p. o. Argos (fehér), Melas (fekete), Xanthus (szőke), Pyrrhus (vörös), — Néha gyermeknek isten nevet adtak pár betűből álló ragnak hozzátoldásával, p. o. Apollonius Apollontól, Demetrius Demetertől, Atheneus Athenétől.

Az összetett nevek nagyobb számmal találhatók, mint az egyszerűek. Ha a nő fia születését könnyörgésének litte tulajdoníthatni, némi változtatással a doron (ajándék) szót tették az általuk segítségül hívott isten nevéhez, p. o. Theodor (istenek ajándéka), Diodor (Jupiteré), Herodor (Junoc), Athenodor (Minervae), Hermodor (Merkuré), Hephaistiodor (Vulcané), Heliodor (napé). Apollodor (Apolloé), Asklepiodor (Aesculapé.) Cephisor (Cephisus folyam ajándéka) stb.

Némely családok családfájukat az istenekig akarták fölvinni s innét származhatnak aztán: Theogenes vagy Theagenes (istenektől nemzett) Diogenes (Jupitertől nemzett), Hermogenes (Merkurtól nemzett) stb. Megjegyezre méltó, hogy a Homernál előforduló nevek nagyobb részt megtiszteltetést jelentenek és a hős-korban legtöbbször becsült tulajdonságok: bátorság-, erő-, gyorsaság a futásban és óvatosságtól származnak. Így képződtek ezen szóból polemos (harc, háború) Tlepolemos (a háború társadalmait tünni képes); Archepolemos (a harci munkát intézni tudó); mache (csata, ütközet) szóból összekötve más beszédrészekkel, melyek a főnév értelmét mindig becsületteljes módon határozzák meg: Amphimachus, Antimachus, Promachus, Telemachus; hasonlóképen enorea-ból: (férfiasság, erő) Agapenor (bátorságot szerető), Agenor (azt végrehajtó), Prothenor (bátorságra első) s több ilyenek, mint: Alegenor, Antenor, Elephenor, Euchenor, Persenor, Hypsenor, Hyporenos stb.; d m a o-ból: (fékez, erőt vesz rajta) Damaitos, Amphidamas Chersidas, Iphidas, Polydamas; noos-ból: (ész, értelem) Astynoo, Arsinoos, Autonoo, Iphinoos; medo-ból: (gondoskodik, tanácsot ad) Agamedes, Eumedes, Lykomedes, Perimedes, Thrasymedes; kleos (hírnév, dicsőség)

Amphikles, Agakles, Bathykles, Dorikles, Eche- klos, Iphiklos, Patroklos, Kleobulos stb.

A hős-korban tehát hihetőleg többen két névvel is bírtak; az egyiket szüleiktől nyerték s a másikat tetteik által szerezték; de ez utóbbi, mint tiszteletnév, az első csakhamar elfelejtetvén, szokottá és egyodulivá lett. Az ilyen tisztelet-elnevezések a gyermekekre is átszállottak, hogy elődeik tetteire emlékeztessenek s utánzásra serkentessenek. Később azonban a ráruházás minden további nemesebb szándok nélkül történt és az illetők gyakran az életben egészen ellenkező sajátságokat mutattak, mint neveik jelentettek. Figyelmet érdemel végre még azon körülmény is, hogy Homernál alig van egyetlen csúfnév, mely a test vagy léleknek hiányai s fogyatkozásaira célozna; később azonban a névadás ezen tere sem maradt parlagon.

A rómaiaknál rendszeren három név volt szokásos: praenomen előnév, nomen nemzetségnév, és cognomen családnév. Néha még egy negyedik is járult hozzá, melyet fényes tettek vagy kiváló tulajdonok kölcsönöztek. Az előnév — mint maga az elnevezés mutatja — rendszeren előlállott és a család egyes egyéneit jellette s bizonyos kétértelműséget előidézhető esetek kivételével, szokás szerint egy betűvel írták, p. o. A = Aulus, C = Caius, D = Decimus, L = Lucius, M = Marcus, N. Numerius, P. Publius, Q. Quintus, T. Titus; Ap. Appius, Cn. Cneius, Sp. Superius, Ti. Tiberius, Mam. Mamercus, Ser. Servius, Sex. Sextus. Ezután jött a nomen vagy nemzetségi név, p. Cornelius, Fabius, Tullius, Julius, Octavius; végre a családnév vagy cognomen, mi a nemzetség egyes családait különböztette meg egymástól, p. o. Cicero, Caesar, Scipio. Ebben tehát: M. Tullius Cicero, M. a praenomen, mely bátyjától Quintustól különböztette meg, Tullius a nemzetséget — gens — és Cicero a családot jelentette. Melléknevekre — agnomina — példaként szolgáltatnak: Africanus, Asiaticus, Cunctator, melyeket Scipio, Hannibal legyőzője, L. Cornelius Scipio az ifjabb Scipio Africanus bátyja, Karthago elpusztítója és Q. Fabius Maximus, ki okos megfontoltsága által Hannibal gyors előhaladását gátolta — viseltek. Kétös melléknévre példa P. Cornelius Scipio Africanus, Aemilianus, kit többnyire ifjabb Scipio Africanusnak neveztek; ő L. Aemilius Paulusnak volt fia, de az idősebb Africanus, kinek nem valának gyermekei, fiává fogadta, tehát fiúsítása által nyerte P. Cornelius Scipio Africanus és Aemilius nemzetségből származása következtében Aemilianus nevét. A fent említett praenome-

nek sajátképen római előnevek s ezeket megkülönböztették az idegen vagy külföldi előnevektől, melyek különösen a régi római történetekben fordulnak elő; p. o. Ancus, Aruns, Lartius, Lucumo, Numa, Petro, Sestor, Turnus, Volusus; olykor hozzátették még a tribus vagy curia nevét is, a melybe valamely római tartozott, p. o. M. Oppius Terentina.

Eleinte úgy látszik azonban, hogy a rómaiak csak egy vagy legfőleg két névvel bírtak, p. o. Romulus Remus, Numa Pompilius, Tullius Hostilius, Ancus Marcius, Tarquinius Priscus, Servius Tullius, Sextus Tarquinius; de midőn már a nemzetségek több családra oszlottak, három név jött szokásba, mint már előadtuk.

Ha valakiről szó volt, rendszeren nem használták mind a három nevet, többnyire csak kettőt, néha pedig egyedül a családot. Ha valaki mással beszélt, előnéven szólították, de ez csak a polgárt illette meg, és soha a rabszolgát. Az előnevet a gyermekekre születésük után kilencednapra szokták adni; a legidősebb rendszeren apját nyerte, a többiek nagybátyjaik vagy egyéb rokonaikét.

A nemzetségnévet nem adták különösen az magától értődőt, mint nálunk a vezetéknevét. A családnévek eredetére többféle okok nyújtottak alkalmat, p. o. testi vagy lelki tulajdonok: Cato (catus—okos), Calvus (kopasz), Crassus (vastag, testes), Macer (sovány); bizonyos főzelenek mivélése: Lentulus (lens—lencse), Piso (bab), Cicero (cicer—csieseri borsó); bizonyos állatfajok tenyésztése: Asinius (asinus—szamár), Ovinus (ovis—juh).

Egyes családnévek néha alkalmul szolgáltak

tréfás beszédek- és elmés célzásokra, ezért mondja Virgil. Aen. VI: 844 célzólag: „vel te sulco, Serrane serentem“*) miután L. Quintius Cincinnatus Serranusnak neveztetett, mert a senatus küldöttei vetésközben találták, midőn dictatorrá kineveztetését hírül vitték. (Plin. XVIII. 3.)

A leányokat hihetőleg csak családi néven nevezték és nem volt előnevük; ha két nőtestvér volt egy családban, a „kisebb“ és „nagyobb“ hozzátétellel különböztették meg őket, ha pedig kétónél többen valának, első, második, harmadik, negyedik, ötödik stb. (Prima, Secunda, Tertia, Quarta, Quinta) nevet nyertek, s innét származtak aztán a gyöngédség nyelvén az ilyenféle kicsinyítő nevek: Tertulla, Quartilla, Quintilla. A nők családnéveket férjhezmenetelük után is megtartották, de a kisebb és nagyobb, első, második stb. megkülönböztetést elhagyták. A köztársaság virágzásában a rómaiak nemzetségi és családnevei változatlanul és állandóan megmaradtak, közősek valának a család minden gyermekeivel és átszállottak az utódokra; de már a császárok alatt változtatások- és feleserélésekkel találkozunk.

A rabszolgáknak, mint már megjegyeztük, csak egy nevíük volt; szabadonbocsáttásuk után azonban csak elő- és családi-nevet kaptak: a mihez aztán saját nevíket mint cognoment csatolták; p. o. M. Tullius Tiro, Cicero szabadosa. Így vettek föl az idegenek is, római polgárjogot nyertén, annak nevét, ki annak megszerzésében segédkezet nyújtott.

Sz. G.

*) „Vagy téged Serranus, ki a barázdába vetsz.“

Az érzékek különfélesége.

Mint általában tudva van, az öt érzék közül csupán a tapintási érzék van az egész test felületére, sőt némely mélyebben fekvő szervekre is elterjedve, míg az íz- és szagérzék az orr és nyelv takhártyájára, a lát- és hallérzék a szem és fülre van szorítkozva. Be is láthatjuk azonnal, hogy csupán azon érzékek, mely által a keményebb tárgyakkal jövünk közvetlen érintkezésbe, kellett a test felületén elhelyeztetni, míg az érzék a bevitt étkek, a szagérzék a belégzett levegő minőségének kipuhatólása végett az illető szervekre: t. i. a nyelv gyökére és a légzőszervek előcsarnokára maradhatott szorítkozva; legbiztosabban megvédve s így legmélyebben elrejtve vannak azon érzékek, melyek által a világosság és a légfinom rezgéseai jutnak tudomásunkra, mert a re-

coghártya, benn a szemteke hátsó falzatán szintoly jól van megvédve, mint a hallérzék a koponya belsejében.

A különböző érzékeknek ezen elhelyeztetése tehát mindenesetre tökéletesen megfelel azon különböző szolgálatoknak, melyeket a test érdekében végezniök kell, de a fekvés ezen különfélesége éppen nem tetelezi föl egyszersmind működésük különféleségét is; ha tehát azt kérdjük, honnan ered mégis ezen változatos működés, a tapasztalattól azon választ nyerjük, hogy még mintegy 35 évvel ezelőtt a tudomány azon egyszerű magyarázattal érte be általában, a mit egyébként a közéletben ma is elfogadnak, hogy t. i. minden külön érzék számára külön érzéki szerv is létezett, miből aztán természetszerűleg folyt, hogy a hall- és látideg-

nek különös érzékenységgel kell bírnia. De a legelső lépés, a melyet a külérzések tanulmányozásában teszünk, épen abban áll, hogy e tant mint teljesen téves tökéletesen elhagyjuk.

Ha valamely állaton egy érző ideget, például az 5-ik agyidegpár arci ágait izgatjuk, az állapot fájdalom miatt fel fog kiáltani; vajjon ugyanez történe-e, ha a látideg izgattaték? azon ideg, mely a világosság sugarai irányában annyira érzékeny? épen nem, a látideget lehet érinteni, izgatni, szurni, csipni, a nélkül, hogy az állapot fájdalom jelét küldjék. Azon kérdésre, hogy vajjon az embernél is így van-e ez, természetesen igennel felelünk, tapasztalatok bizonyítják. Mi történik tehát, ha a látideg izgattatik? egyszerűen fény érzése támad, épen úgy, mint mikor galvan-áram szemünket, vagy mikor a szemtekére hátfelé mélyebb nyomást gyakorlunk.

És mi történik a hallideg izgatására? alig kell mondanom, hogy tulajdonképi fájdalom nem támad, hanem zörgés, kopogás érzése, ugyanez történik, ha a fület galvan-áram érinti; a nyelvre ellenben a villanyfolyam érzést támaszt; hogy tehát világosság, hang, vagy más izgató vegyoldatok, a lát- és egyéb érző idegekre hozva, ott nem támasztanak látást, hallást vagy ízt, az említettek következtében magától értetik, mikből tehát egyszerűen folynak azon tapasztalati tények, melyek a fennebb említett téves nézetet megdöntik, e nézetet tehát a valódi tényekkel cseréljük fel, melyeket következőkben foglalunk össze:

Magában véve a világosság nem fénylik, a ruganyos testek rezgése nem hangzanak, hogy mégis az nekünk világítani, ezek pedig nekünk hangzani látszanak, az csupán onnan van, hogy egyedül a világsugarak képesek a látidegig, a rezgések pedig a hallidegig hatni s ott a látás és hallás

sajátszerű érzéseit támasztják. A fény, különösen a napfény, a növényekre is hat s ezektől mintegy felfogatik, mert hisz többé kevésbé minden levél és virág a világosság felé fordul, de hogy azért a világosság, a növények által mint valami fény vagy ragogás fogatnék fel, az teljesen téves nézet volna, valamint nem kevésbé az is, ha némely alsóbb rendű állatoknak, minők például a habarocok (Polypen) azonnal látérzéklet tulajdonitanánk csak azért, mert mint a növények, a világosság felé fordulnak; erre csak akkor lennének jogosítva, ha náluk egy saját ideget találnánk, melyről be lehetne bizonyítani, hogy az a látidegnek felel meg. Valamint tehát látideg hiányában a világosság épen nem fogatják fel mint fény, úgy a rezgések sem hallatnak hangokul, ha hiányzik a hallideg; az érző idegek e hatányokat legfelebb reszketés vagy rázkódás érzete alatt fogadják fel, és valamint a fény ezen felfogása szem nélküli állatoknál épen nem leendő látás, úgy a rezgések felfogása hallérzék nélkül nem leendő hallás.

Látás, hallás, valamint izlés, szaglás és tapintás tehát *csupán különböző formák, melyek alatt a külbemnyomások tudomásunkra jutnak*; ez minden érzéki ideg által egészen sajátzerűen módon történik, vagy mint általános használatban mondani szokják, minden érzéki ideg sajátzerű erőlylyel bír; és tény az, hogy minden érzéki ideg a külbemnyomásoknak csak egynemely nemeit hozhatja tudomásra, mint vagy fényt, vagy rezgéseket, vagy az illó vegyi részeket, vagy végül a keményebb testeket általában. Minden érzéki ideg, saját hozzá alkalmazott behatással bír; de ha nem ilyen behatás éri az illető ideget, ezt is tudomásra juttatja, a látideg mint fény, a hallideg mint hang, az érző idegek általában mint fájdalom.

Dr. Wiener.

Egy hét története.

— Augusztus 10. —

(VK.) Most kezdődik az a „csöndes hó“, melyben a tárcairó néz, de nem lát, hallgat, de nem hall semmit. Az a központ is, hová eddig az ország szeme irányozva volt, ma már egy néma ház, hol legfőleg az agyonyilazott szónoklatok szellemei kísértének a lepellel bevont szószerk körül.

Nem hiába sütött szörnyen a nyárhői nap: a képviselőház hetek óta úgy olvadt, mintha egy valóságos havas lett volna. Mindig fogyott, mindig kisebbedett, úgy hogy a védelmi törvényjavaslat utolsó szavazásánál — százötvenkilencen hiányoztak.

Tegyük hozzá: hogy köztük sok a beteg.

Az utósó küzdelem — noha rövid — de oly erős volt, hogy a csata heve ép úgy megártott Kerkapoly Károlynak — a kormánypart ez eszes és hűséges zászlótartójának, — mint Madarász Józsefnek, kit a kérények balsorsa sem tudott lehűteni, s most is csak úgy beszélt Rómáról, a népről, „isten és világról“, mint jobb napjaiban, midőn még szerepének nem járt így a vége felé. A szelid kedélyű, ősz Szentiványi Károly is belebetegült az elnöki szék terheibe. Épen Vidats János bombázott a ház minden iránya felé, midőn

az elnök szükségesnek látta rendre útasítani, s ez anyi erejébe került, hogy rögtön bele-szédült, s ki kellett vezetni.

Valóban meleg napok voltak, s nem csoda, ha a szegény, munkagyötrött honatyák oly gyors szárnyveréssel röpdöstek — a gőz szárnyán — haza fölé, mint a kalitkába zárt madarak, mikor ajtajukat egy boldogító véletlen megnyitja.

A családi fészkek, a falusi hűves lakok, a fák és kertek kedves árnyai sohasem lehettek rájuk nézve oly vonzó, boldog helyek, mint most, midőn azokat egy átkinlódott fővárosi nyár és az ülésterem folytonos gőzfürdői után látják viszont.

De ha ők ennek, s ha a miniszterek is futva futnak, ki Meránba, ki Svájcba, ki Ostendebe, hogy a kormány nehéz gondjait egy időre kipihenjék: — mi marad nekünk, kik tovább is itt égünk a nagyváros kietlen kövezetén?

A tudomány háza zárva áll. A szépirodalom terme szintén. A képzőművészeti társulat csarnokát is becsukják e napokban, ama bús gondolattal, hogy vajjon tulajdonképen méltó lesz-e újra kinyitni, midőn még a Matejko gyönyörű olajfestményét sem nézték meg mindössze sem annyian, a mennyi ember egy nap a legutósó fényképkirakat előtt is meg szokott állani?

Renz is eltávozott sokat-tudó lovaival, sokat merő lovagnőivel, jó kedvű bohócaival és tarka balletjével, s csak Cimiselli maradt itt még egy időre, hogy páratlanul működjék, s „a magyar zászló diadalával,” melyet Cimiselli Klotild asszony mutogat, egy kis patriotikus közönséget vonzzon.

A császárfürdő idénye szintén hanyatlik, s mult heti táncvigalma eléggé mutatá, hogy a társasélet hévmérője meglehetősen alászállt, annyira, hogy még a rózsaszín szemtüveges báli tudósítók is jobbnak látták szebb alkalomra tartani fenn a bálkirálynői koronák osztogatását.

Nincs más, mint a nemzeti színház régi játékindíjja és a népszínház új lármás falragaszai, melyek „Bém apó” színpadi dícsőítését hirdetik a reklám harsonáin.

Mikor a nemzeti színház divatba hozta az egyhávi szünidőt, azt mondta rá mindenki: hagyján! szívesen nélkülözzük az előadásokat e legmelegebb hónapban, abban a reményben, hogy aztán folytonosan együtt lesz az egész személyzet.

De az első színpad, melyet a megnyitás után széthordnak, rendesen azt jelenti: hogy a dráma legkitünőbb tagjai „szabadság-idejüket használják.” Ekkép szépen eltelik még vagy két hét, miatt régi francia vigjátékoknál, még régibb dal-

műveknél s legislegrégibb népszínműveknél nem látunk egyebet.

Volt azonban mégis egy újdonság: Lederer tenorista. Nem kis érdekekkel néztünk vendégszereléseit élé, először: mert egy új tenorista magában véve is ritkaság, s mellé még egy magyar tenorista, valódi szerencse lenne, ha ki tudná vinni a köztetsést.

Német lapok dícsereiteitől, reménytől és várakozástól megelőzve lépett tehát föl az új vendég, ki — a mint tudjuk — a jövő tavasztól kezdve szerződ-tethető lenne. S mi volt a siker? — Első este az elismerés koszorúját nyújtottuk neki, hogy a másikon visszavegyük tőle, s most ismét kezünkben tartjuk, egy harmadik alkalommal gondolva meg, hogy oda adjuk-e neki végkép, vagy sem.

Az „Afrikai nő”-ben csinosan énekelt, s rokonszenves alakjával és jó magyar kiejtésével megnyerte a hallgatókat; de a „Troubadour”-ban egy irgalmatlan gixer hátán bukott be a színpadra, mely az egész est bonyomását meggyöngíté.

A színpad botlásait bajos kijavítani, mint a sajtóhibákat a könyvek végén. Egy hangcím gyakran tönkre tesz egész estét, noha — meglehet — csupán esetleg, mely alól a legkitünőbb művész sincs kivéve. Ennél fogva méltatlanság is lenne: pálcát törni ilyes balesetekért, s logokosabb bevárni azt, a mi következik.

Úgy látszik azonban, hogy a fiatal Lederer még nem a jelen, hanem a jövő énekese. S e reményteljes fajtól operánkban anyai van már, (kivált a szépnem körében,) hogy a közönség méltán szeretne közéjük olyanokat is, a kik valami egyebet is nyújtanak, mint szép reményeket.

Nagyobb baj azonban a dráma egy balesete. Legjobb esetben is — *Tóth József* nem játszhatik egy félévig. A gleichenbergi forrás enyhíté, de nem gyógyítá ki torokbaját. Tartuffe, Harpagon, XI-dik Lajos, Richelieu, III-dik Richárd és Shylok gazdátlanul maradnak egy időre. Az ő színpadi birodalmán nem osztozhatnak mások, legfőlebb kisebb szerepeit — eredeti és francia vigjátékokban, kisebb szabású drámákban — vehetik át a fiatalabb erők, azért, hogy játékindíjre lehessen csinálni. Távolléte mindenesetre nagy ürt képez a hazai drámában, de szeretjük hinni és remélni, hogy ez az ürt csak múló baj leend, s mi a jövő év folytán újra üdvözölhetjük ama jellemábrázoló színészt, ki *Egressy Gábor* elhunytá után a tragédiának egyedüli oszlopa lett.

Szimi viszonyaink kedvezőtlen állását mutatja az is, hogy a népszínház maig sem tudja betölteni azt

a hiányt, melyet — a mióta e színház újra kinyílt, — folytonosan érezünk és emlegetünk. Dacára, hogy az operette-láz minden vidéki színpadon elharpodzott, s dacára, hogy gr. Festetics Leó évenként tucat számára szedi föl a színi tanodába az operai növendékeket: a népszínház még sem bír egy olyan vidor énekesnőre szert tenni, ki kellősen tudjon énekelni s tréfásan és könnyűden játszani. Próbálkoznak folyvást elegenden, de egyiket a játék, másikat a hang, harmadikat a kedély, s valamennyit a grácia hagyja cserbe. Ennélfogva a közönség fogy, s a remény egyedüli horgonya — a látványosság. Egész nyáron át e színház az „Ördög piluláiból“ élt, ha ugyan a tengődés is életnek nevezhető.

Most pedig „Bém apó“-hoz folyamodnak, e harci látványossághoz, melyben még a vén Gellérthegynék is jut szerep. Hetek óta készülnek e zajos látványra, s Molnár Györgynek minden becsvágya, (pedig van elég), abban összpontosúl, hogy oly imponáns harci színjátsékot mutasson be, minő a párisi Chatelet-színház „Marengo“-ja.

Ép szent István napja körül adják elő, midőn

a vidék minden irányából olesó külön-vonatok nagy közönséget fognak szállítani fővárosunkba.

Addig, míg e zajos látvány a budai színpadot megeleveníti, a dalárdák vessik igénybe azt a közönséget, mely szereti az éneket és kirándulásokat.

Hiába nevezte őket egyik képviselőnk — a lenezés hangján — „hangészlóknak“, nekik is, meg van a maguk énye. Akkor, midőn nincs semmi más, ök állanak elő, hogy egy-egy kis társaséleti ünnepélyt rendezzenek.

Vasárnap például a budai dalárda tett egy, vidor és érdekes kirándulást Esztergomba, hol Stégerközreműködésével egy vokál misét adtak elő és Visegrádra, hol daloltak, táncoltak és emlékeztek. A „nemzeti dalkör“ pedig e napokban Gödöllőre készül.

Pestnek mostanában nagy szüksége is van ilyen szórakozásokra, hogy feledje — gondjait e „drága“ világban, midőn a lakbér, a tűzifa, az élelmi szerek és mindennek ára úgy emelkedik, hogy akaratlanul is mindenki idilli hangulatba esik, s a faluk boldogságáról álmodozik.

V e g y e s k ö z l e m é n y e k .

F. Gy. (*Történeti naptár.*) Augusztushó 14-dikén csatoltatott Norvégia Svédországhoz teljesen: 1818. — 15-dikén született I. Napoleon: 1769. — 16-án meghalt Vencel cseh király, Zsigmond testvére: 1418. — 17-dikén vette be Mátyás Neustadtot: 1486. — 18-dikán meghalt Császár Ferenc: 1858. — 19-dikén Szent-Tamás első ostroma: 1849. — 20-án vette be Nagy Sándor Tyrust: 332. K. e.

* (*Egy régi vélemény cáfolata.*) Egy tekintélyes orvos keményen kikél az ellen a régi és általános elterjedt vélemény ellen, mintha a mozgás az emésztést elősegítené, s evés után mozogni egészséges volna. Szerinte: evés után pihenni kell, hogy az emésztő műszerek nyugodtan, minden felizgatás nélkül működhessenek. Hivatkozik az állatokra, melyek az evés után mindig lenyugodnak. Állítását a következő példával bizonyítja. Hat egykorú ebet novelt, s ezeket kottésével felosztva, következőleg járt el. Mindkét ebnek egyenlő adag, s egyenlő ételt adott ugyanazon időben; az evés után az egyiket elzárta, hogy nyugodhassék, a másiknak ellenben egy óráig ugrándozni és futkározni kellett. Egy óra múlva mindkettőt megölték, felbonták, s annak az ebnek belsejében, mely nyugodtan pihenhetett, meg-

emésztve találták az eledelt, míg a másiknál egészen emésztetlen volt. Ez eredményt tapasztalták mindannyiszor. Az orvos ur a meghízásra és megizmosodásra azt ajánlja, hogy az ember evés után pihenjen s csak azután mozogjon.

* (*A kínaiak San-Franciscóban.*) Igazságtalanság volna el nem ismerni a sok szolgálatot, mit a Kaliforniába bevándorlott kínaiak tévénnek, inja egy levelező. Nagyon szorgalmas emberek, mérsékletesek s szófogadók; s a vasuti munkálatokat hihetlen gyorsasággal végezték be. A kínai társaságok, melyeknek Franciscóban ügyviselői vannak, hozzátják be a kínaiakat. A szerződést rendszeren öt évre kötik. Ez idő letelte után minden khinainak van rendszeren 1000 dollárnyi pénzösszege; ekkor ismét visszamegy hazájába, melyet feledni nem képes. Visszatérve, hajót s feleséget vesz magának s élte végeig iparral foglalkozik. Honfitársai előtt, mint utazott ember, nagy tiszteletben részesül. Ezek a szerény kínai emigránsok valószínűleg többet lendítenek a polgárisodás eszméinek terjesztésére a kínai birodalomban, mint az egyes uralkodók. — Még a khinaiak Kaliforniában laknak, csak egymás társaságában időznek. Ritkán jönnek össze a fehérekkel

ünnepélyesen eltemették, kiadván egy szokatlan gyászjelentést, melyhez a halálzási eset feltűnő körülményességgel van leírva. E gyászjelentés azonban csak aszaporitá a gyanút. A törvényhatóság maga is szűkségesnek látta a föllépést s Oroszt elfogatta. Mielőtt a törvény kiderítne a szomorú ügyet: nincs jogunkban bünről, csak bűnvádrol szólni. Az eset azonban így is leverő, annyival inkább, mert Oroszi a művelt osztályhoz tartozik, lit Szentos 1865-ben is országgyűlési képviselőjévé választott, de nem jelenvén meg Pesten, lemondatta, s helyére Pulszky Ferencet emelte.

* *(Ó felsége)* egy rendeletet adott ki, hogy a hadsereg celszerű szervezése érdekében, a magyar korona országából kiegészítést ezredekhez és csapatokhoz — mennyire lehetséges — egyedül az esen országokban született tiszték osztásának be; egyúttal a tiszték beosztásánál az ezredekben kiváltság dívatózó nyelvek ismeretére különös figyelem fordítandó.

* *(Két csinosan felzerelt gőzös)* fog a Margitszigetet látogatni óhajtó közönség rendelkezésére állani. A menetdíj 20 krajcár lesz, s más gőzhajónak a szigeten kikötni nem engedik meg. Az építkezések oly gyorsan haladnak előre, hogy a közönség már a jövő tavaszszal részt vehet a fürdők egy részének élvezetében.

* *(Emléktáblák.)* Budavárában már hozzáfogtak a történeti emléktáblák felállításához. Mindazon házakba, melyek történeti nevezetességgel bírnak, lesz egy-egy emléktábla befalazva.

* *(Iparkiállítás.)* Az iparegylet 1870-ben nagy ipar-kiállítást fog rendezni. Ha e célra csak ideiglenes épületet emelhetnek, akkor az Orszá-kertben szándékosnak megtartani, ha pedig állandó épületeket is létesíthetnek; akkor e célra a városigetet szemelték ki az ipar-kiállítására.

* *(Andrássy Gyula gr. miniszterelnöki)* azon újabb kitüntetés érte, hogy a belga Lipót-rend nagy keresztjét kapta meg.

* *(Vidéki új lap.)* Kecskeméten „Kecskeméti lapok“ című ismeretterjesztő és szépirodalmi hetilap fog megjelenni október elejétől fogva. Szerkesztője Madarassy László leendő főmunkatársa pedig Hornyik János, kinek neve a történetírás terén ismeretes.

* *(Rablövészek.)* Zalából, Somogyból, Csongrádból, Biharból egész krónikát lehet írni a rablók garázdalkodásairól. Egyik leghíresebb banda a Babajéle volt, mely Csongrádban üzte fosztogatásait. Egy tudósítást szerint Babajt és két társát a szarvasi csendbiztos e napokban agyonlőtte egy cserdében. — Utazók pedig azt beszélék, hogy s Juhász-féle banda, mely Zalát és Somogyot rettegében tartá, el volna fogva. Az ellenük kirendelt katonaság a Balaton és Siófok közö szorítá őket. — Biharban, Vaskóh vidéken, Csizmadia György biharmegyei csendbiztos egy 8 tagból álló rablóbandát kerített kére. A járhatlan rengetegek között, e vidék népének a jó madarak iránt tanusított részvéte mellett, közönséges nyomozási és üldözési rendszerrel elfogni nem le-

hete őket; a csendbiztos tehát eselhez folyamodott: egy pászornak megígérte, hogy legényei közé felveszi, ha rejthelyükre vezet. Az ígérte használt; pár nap alatt a pásztor feljelentette a banda tartózkodási helyét, s a csendörök éjjel meglepték a rablók tanyáját, kik észrevevén, hogy körül vannak fogva, eloltották a gyertyákat s az erős kölcsönös puskaropogásból álló védelem közben egy társukat véletlenül föbe lötték, mire megadták magukat. A csendörök közül senki sem sérült meg; két vagyonos orgazda a vizsgálat előtt felakasztotta magát.

* *(Babáj rablószer agyonlövéséről)* következő részleteket olvassuk: Az eleki szolgabíró e hó 2-ról tett jelentést, hogy Medgyes-Bodzáson tanyáz a Babajéle rablócsapat. Az itteni alispán azonnal rendelkezett, hogy a megyéből 5 csendbiztos minden legényével Medgyesen özpontosuljon; egyúttal a katonaság is megkeresetetett, hogy az eleki szolgabíró felhívása folytán az üldözésre segély-csapatokat rendeljen ki, s végre felkérte Csanád- és Békésmegyek alispánjait, hogy biztonsági közlegeiket Aradmegye határ-szélén felállítván, az aradmegyei üldözőkkel együtt működjenek. Az aradmegyei csendbiztosok üldözése következtében Babaj és társai Novák csendbiztos és legényei által f. hó 5-én megtámadtatván, Babajt és még két társát agyonlőtték, két rabló pedig a kukorica földekre menekült, hol még folytonosan keresik.

* *(A lövészünnepély véget ért.)* Az ünnepély utolsó napja e hó 7-ikén volt. Előtte való nap megjelent a lócsarnokban báró Beust is, délután pedig a lakomán is részt vett. Az ezer db tallérnyi első jutalmat Herlinger nyerte meg Baden-Badenből. — A lakomán, melyen Beust is megjelent, a svájci Kurty mondott toasztot az osztrák miniszteriumra, melynek főszöve: jog és nem hatalom, becsületesség s nem alattomoság, világosság és nem sötétség. A Württembergből való Freyleben pedig a szabad Ausztriát éltető. Ezután Beust emelt poharat, s szavai igen jó hatásúak voltak mindenkire, kik mármár aggódtak, hogy a lövészek nagyon is kihívólag viselték magukat Poroszországgal ellében. Ő — úgy mond — jó osztrákká lett, és jó német maradt. Kiemelte a béke fenntartásának szükségét. Ausztria nem avatkozik a német ügyekbe és nem ismeri a hozzá poltikáját.

* *(Miksa császár agyonlövésének évfordulati napján)* jun. 19-kén, Mexicó főváros minden templomában gyászmissékot tartottak. Ha igaz e hír, melyet egy angol lapnak írnak, igen szépen jellemzi az ottani kormányt. Megemlíti egyszerűsmind a levelező, hogy voltak egyes tömegek, melyek e napon zajos tüntetéssel járták be az utcákat s dalokat énekeltek, melyek Miksa császár halálát „világra szóló igazságnak“ nevezik. E napon elfogták Gutierrez tábornokot is, ki Miksa híve volt, és a ki a véres queretari események alatt Mexikóban rejte el magát. Egész egy évig sikerült neki fölfedezetlenül maradni. Egy kalapfőző mesternél lakott, kihez mult év jun. 10-én menekült, midőn el akarták fogni. A

becsületes ember azóta rejtve tartá pincéjében, s éjjelenként a szabad légre hozta föl. Még nevének sem szólt felőle semmit. Pincéje egyik elrekesztett részében őrzé s eláttá mindennel. Jun. 19-én, midőn a templomokban istentiszteletek voltak, s maguk a kormánybíróiak is megjelentek, azt mondta Gutteireznek, hogy most már itt az idő, el van feledve minden, szabadon mehet. Gutteirez valóban az utcára is ment. Az önkéntes fogság alatt szakála s haja hosszúra megnőtt, azonban mégis rá ismertek, minthogy igen ismert egyéniség volt Mexicó városában. Elfogták, törvényszék elé állították, s halálra ítélték. Juarez elnök azonban a halálos ítéletet 10 évi fogságra változtatta. Szintén elfogták a Miksa császárral kivégzett Miramon fivéréit. A főváros közelében bujdokolt. Összeköttetésben volt a pueblai fölkelőkkel, s összeesküdött Juarez megbuktatására. Alkalmasint halálra ítélik.

* (A lajtántúli miniszterek nyugdíja.) A mult idők egyik, a népek által sulyosan viselt terhe volt, hogy a szüntelenül változó kormánybíróiak csak néhány havi működés után, teljes, nagy fizetésükkel léptek kényelmes „nyugalomba.“ Lajtántúli ez ügyet most úgy rendezték, hogy a felelős miniszterek 4000 frt nyugdíjra tarthatnak számat, özvegyeik 1000 frtra; csak hosszabb államszolgálat képesít nagyobb követelésre.

* (Gagarin orosz herceg és fia), kik a fürdői idényt Ischlben tölték, e hó 3-ikán a vízbe fulltak. E napon a herceg nejével s 14—16 éves fiával és kis lányával a folyó körül sétáltak. A fiatal hg, ki nek nagy kedve tölt az ásvány-gyűjtemé-

nyekben, a sekélyes folyóhoz ment ásványtörődékeket keresni. A patakot faszállításra szokás használni, s mivel kevés vize van, fölfogják jó előre vizét, s midőn fát akarnak leusztatni, fölnyitják a zeilipeket. Ez most épen akkor történt, midőn a fiatal hg ásványokat keresett. Esti 7 óra volt, s a kibocsátott víz egyszerre neki zúdulván, a herceget magával ragadta. A segélykiáltásra atyjá utána rohant, de a rohanó hullámok őt is magukkal ragadták. Képzeltetni a szerencsétlen anya fájdalmát, ki e borzasztó jelenetnek, kis lányával együtt, a partról tanúja volt.

* (Thomas György meghalt.) A mi közönségünk is sokszor találkozhatott nevével képes lapjaink oly metszvényei alatt, melyeket angol lapokból vettek át. Housman Thomas György, ki 1824-ben született Londonban, egyike volt a legkitűnőbb fametszőknek, s igazi mesterműveket készített, kivált a nálunk is nagyon jól ismert, „Illustrated London News“-ba. Ezenkívül kitűnő rajzoló volt, s mint olajfestőt is nagyra becsülték. Mint könyv-illusztrátor a legkitűnőbbek közé tartozott egész Angliában. A „Tamás bátya kunyhójá“-hoz készített rajzai eléggé bizonyítják ezt. Maga az angol királynő is nem egyszer bizta meg rajzok és képek készítésével. Nem régeből Franciaországba utazott, s ott húnyt el (Boulogneban) néhány nap előtt.

* (Tengeralatti tóvirda.) Franciország közvetlen távirdai összeköttetésbe fog jutni Amerikával egy tenger-alatti huzal által, melynek végpontjai Brest és New-York. Az engedélyt nyert részvénytársulat köteles a művet 1869. sept. 1-ig befejezni

HIRDETÉSEK.

Előfizetési fölhívás a

„HAZÁNK S KÜLFÖLD“

értékes műlapokkal megjelenő, legolcsóbb képes ismeretterjesztő lapra.

Idel egész éves előfizetünk (habár csak negyedéves részletekben küldik is be előfizetési összegeiket), csupán a 30-krnyi bélyeg- és csomagolási díjnak előleges beküldése után megfogják kapni

„Huzár-bravour“

című, 1868-ra készülő, nagysága és alakjára nézve a tavalyi „Hunyady László végbúcsúja“-val egyenlő pompás színyomatú műlapunkat, melyet lapunk számára kitűnő festész hazánkfián, Wagner Sándor, a müncheni kir. művészeti akadémia tanára készített. E műlapunk mind kompozitójára, mind remek kivitelére nézve felülmúlja eddigi műlapjainkat is, melyeknél pedig kitűnőbbek magyarországi lapok mellett még sohasem jelentek meg.

Uj előfizetők azon kedvezményben részesülnek, hogy külön-külön 1 frtért s 30 kr. csomagolási díjért megrendelhetik három mult évi: „Doboz“, „Zrinyi és Fraugepán“ s „Hunyady végbúcsúja“ című képeink bármelyikéit, vagy 3 frt. 30 kr-ért mind a hármat.

Előfizetési föltételek:

Égész évre . . . . . 6 frt. | Negyedévre jul.—sept. . . . . 1 frt 50 kr.
Félévre jul.—decemberig . . . . . 3 „ | az 1868 ki műmőléklet csomagolásán külön 30 „

A t. gyűjtők minden egyszerre beküldött 10 előfizetés után tiszteltelőidnyban részesülnek.

Szokoly Viktor, szerk.

Emich Gusztáv, m. akad. nyomdász, kiadó.
(Folytatása a mellékleten.)